

Vienas iš daugelio gražiai įrengtu kambarių Haesselby pilvyje.

Kaip visados atsitinka mokslinėse konferencijose, ne visos paskaitos buvo vienosdo akademinio lygio. Lietuvių tarpe pasižymėjo šie profesoriai, kuriuos man teko girdėti, savo knuopščiai paruoštais darbais: dr. Julius Slavėnas, iš State University College, Buffalo, New York, skaitęs paskaitą apie Reformatų Bažnyčią Lietuvoje; dr. Stanley Vardys, iš Oklahomaos universiteto, skaitė apie katalikų disidentų sąjūdį Lietuvoje; dr. Birutė Cipijauskaitė, iš Wisconsin-Madison universiteto, skaitė apie socialinį ir magiška realizmą literatūroje. Iš kitos pusės, Yale universiteto doktoran-

(Nukelta i 2 psl.).

Lietuvių katalikų mokslo akademijos dienos Chicagoje

Paskaitų ir kitokios programos skerspjūvis nuo rugpjūčio 31 d. iki rugsėjo 2 d.

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

LITUANISTIKA VILNIUJE DABAR

Dr. Violeta Kelertienė kalbėjo apie literatūros studijas dabartinės Vilniaus universitete.

Rugpjūčio mėnesį būna įstojamieji egzaminai matematikos, griežtųjų mokslų, politinių mokslų ir lietuvių kalbos.

Stojančių daug, ir priimamas tik vienas iš septynių. Prekyboje, medicinoje ir žurnalistikoje — daug besiveržiančių. Nepasisekus, už metų vėl galima stoti egzaminų laikyti. Dar vienas kelias — atidirbti trejus metus įmonėje, metus pasirošti mokykloje, ir priėmimas beveik garantuotas.

Pastatytas erdvas lituanistikos centras. Išpuoštas freskomis, vaizduojančiomis žymias lietuvių asmenybes. Daugelyje vietų atstatomi pagrindiniai.

Studentų talkos vykdo pastatų švarinimą. Humanitarai, likę sėdinti, jaučiasi erdviai. Studentai neturi daug pasirinkimo. Seminar studentams duodamos temos, nėra to pasirinkimo kaip Amerikoje. Baigęs mokslus, gauna darbą, bet ne visada pagal norus. Baigę turį atidirbti už mokslą. Pasiėmęs gilinti studijas, studentas literatūros paskaitų nebelanko, o turi filosofijos ir pan. paskaitas.

Katedroje veikia įspūdinio sistema, pagrįsta savęs išlaikymu. Anksčiau anglistai buvo priversti keliauti į Maskvą, Leningradą, dabar atsiranda galimybių ir vietoje. Nuo 1975 m. visos disertacijos turi būti rašomos rusų kalba. Tai taikoma ir lituanistams. Išimtiniais atvejais, specialiu leidimu, gali būti disertacija ir lietuviška, pvz. stilistikos disertacija.

Paskaitininkė suminėjo dabartinius profesorius. Dėstymas suplanuotas pagal marksizmo principus. Literatūriniai laikotarpiai skirstomi pagal politinius dėsnius. Dėstymas remiamas dialektiniu materializmu, socialistiniu realizmu. Oficialiai tai vienintelis literatūros mastas, bet jį stengiamasi daug įtampinti.

Beveik visi dabartiniai kritikai yra Vilniaus univ. auklėtiniai. Stengiamasi veikalus iki padugnių išstudijuoti. Kritikai pasidaro moderniškos mąstysenos žmonės.

Labai populiarios monografijos ir apžvalgos. Kritikos kelias nėra tiek siauras, kaip socialistinio realizmo, o daugiau mokslas.

Vilniaus univ. biblioteka neturi užsienio valiutos ir gali plėsti tik mainais ar dovanomis, jei nori užsienio leidinių.

Įtakingas lituanistas Lebedys orientavosi į ankstyvesnį laikotarpį, gal dėl to ir jo globoje rašytos disertacijos daugiau iš tos šakos.

Nuvažiavusiam iš užsienio mokslininkui tenka labai ilgai laukti, kol gali prieiti prie šaltinių.

Universitete rusams ir iš kitų respublikų atvažiavusiems dėstoma paraleliai rusiškai. Atrodo, kad apie trečdalis studentų rusai.

GAMTAMOKSLIS

Gamtos mokslas ir matematikos sekcijoje buvo gerai paruoštos paskaitos Dr. Antanas Girnius skaitė apie Martyną Počobutą, kaip astronomą ir geodezininką. Počobutas stengėsi uoliai vystyti ir kitas mokslo šakas. Jis mėgo

JUOZAS PRUNSKIS

praktikuosius darbus. Net buvo spausdėję vadovus. Jis rūpinosi akademiniu lygiu. Nenorėjo atidaryti architektūros katedros, nes ją laikė daugiau amatu negu mokslu. Počobuto dėka Vilniaus universitetas nebuvo paverstas provincijos licejumi. Počobutas praagavo savo krašto ribas, keliavo į užsienį, kur buvo žinomas. Jis palaikė nuolatinį ryšį su užsienio mokslinėmis įstaigomis. Siūlė net keistis meteorologiniais stebėjimais. Počobutas buvo taip garsus, kad net rusai nedrįso jo visai nušalinti ir ignoruoti, nors jiems ir atrodė įtartinas.

Dr. Arūnas Liulevičius, kalbėdamas apie matematiką Vilniaus universitete, pabrėžė, kad Vilniaus universiteto matematikai palaikė tamprūs ryšius su Vakarų Europos, ypač Prancūzijos, matematikais. Rusai universitetą uždarė, kaip tik tuo metu, kai Vakaruose matematika pasiekė naują žydėjimą. Vilniaus univ. matematikai neįstengė patys kurti matematikos. Daugiau tenkinosi naujos Vakarų matematikos dėstyti ir jos populiarizacija, bet jie nuširdžiai domėjosi naujaisiais matematikos darbais ir universitetas buvo gera dirva geriams, gabiems jaunuoliams prasiiveržti į mokslo viršūnes.

VILNIAUS ARCHITEKTŪRA IR MENAS

Gaila, kad šeštadienį (rugsėjo 1 d.) kelios paskaitos supuolė ir nebuvo įmanoma visų aplankyti.

Apie Vilniaus universitetą įtaką lietuvių architektūrai daug duomenų, panaudojamas skaidres, pateikė prof. Algimantas Tamašauskas. Jis išskėlė Stukos - Gucevičiaus nuopelnus, panaudojant klasikinės formos ir įvedant savus naujumus.

Stuoka studijavo Vilniaus universitete. Vysk. Masalskis, pastebėjęs jo gabumus, pasiuntė studijuoti Romoje ir Paryžiuje. Prancūzų architektai pasižymėjo neoklasicizmu. Jie įnešė naujos dvasios architektūros sritį.

Lietuvoje architektūriniai pastatai nebuvo daug kuo perkrauti.

Grįžęs į Lietuvą, Stuoka gautas žinias pritaikė naujam stiliui. Jis tęsė vysk. Masalskio rūmų statybą.

Reikšmingas Stukos darbas — perstatymas Vilniaus rotušės, kai jis laimėjo konkursą. Pastatas kvadratinės formos, su kolonomis. Viskas subtiliai sukomponuota. Išlaikytas balansas tarp vertikalo ir horizontalumo.

Didžiausias Stukos darbas — Vilniaus katedra. Pradinė katedra čia buvo pastatyta Jogailos laikais. Vėliau ji buvo perstatyta. Bet katedra stovėjo blogoje, šlapioje vietoje. Dalys ירו, griuvo. Paskelbus remonto darbus, konkursą laimėjo Stuoka. Plane jis išlaikė pagrindinius klasicizmo principus — simetriją. Prieky išpuodingas portikas. Siekdamas išlyginti šv. Kazimiero koplyčios išsikisimą, kitoj pusėj jis sudarė panašaus stiliaus zakristiją.

Stuoka, atsisakęs karjeros Krokuvoje universitete, atėjo dėstyti į Vilniaus universitetą. Čia dėstė įvairias, su architektūra susietas disciplinas.

Stuoka dalyvavo Kosciuškos sukilime, vadovavo 1200 vyrų da-

liniui. Buvo sužeistas. Pašalintas iš universiteto, jaunas mirė. Stuoka viršijo savo bendraamžius Lenkijoje ir Lietuvoje.

Paskaitininkas auditoriją supažindino ir su kitais architektūros profesoriais bei jų darbais: buvo apsišta ir prie M. Knakfuso, M. Šulco ir K. Padčasinskio.

Dail. Adolfas Valeška kalbėjo apie Vilniaus reikšmę Lietuvos meno plėtotėje. Jis pabrėžė, kad Lietuvos menas artimesnis Vakarų menui — italų ir prancūzų. Skirtingas nuo slavų. Lietuvių tautos potencialas glūdi veiklos energijoje. Atsistačiusi Lietuva turėjo viską, ko reikėjo. Atgavę laisvę, lietuviai ėmė puošti liaudies meno kūriniais ir kitais darbais. Kai kitų tautų išsismėjęs menas įsiskindo su naujų idėjų Afrikoje, lietuviai turėjo savas idėjas — etniniame mene.

Krikščionybė lietuvių samonėje įgavo pilnatį, kas reiškėsi net meno formomis su savitu įnašu.

Lietuva turėjo pirmą teatro vaidinimą anksčiau negu Austrija. Bet vieniems ir kitiems nemėgė meno šaltinis buvo Italija.

Protestantizmas naikino skulptūras, paveikslus, visa ką tikintysis kūrė, įgyvendindamas savo vidines idėjas. Mūsų šv. Petro bažnyčioje neatsitiktinai matome inkorporuotus vietinius elementus, bet ir didelį italų įnašą. Antieininiai protestantų reikalavimai, pasisakę prieš bažnyčių puošimą, lietuviams mažai imponavo.

VIDURAMZIO MISTERIJA

Suvažiavimo studijinė rimtis buvo maloniai pajavinta šeštadienio (IX. 1) vakarę pastatymo viduramžiškos misterijos "Nimmegeno Marytė". Drama religinė — didaktinė, bet traukė publiką savo išskirtiniu žanru, noru pamatyti, kas gi buvo rodoma viduramžio teatre; žmonių prisirinko beveik pilna salė.

Misterijos vertimą kun. Vyta. Bagdanavičius atlikęs sklandžiai. Pastatymą — Anatolijus Kairys. Visą užmojų jis įkūnijo rūpestingai, o spektaklio režisūrą živilė Numgaudaitė pravedė gana įtaigiai. Ji pati atliko ir pranešėjos vaidmenį. Į aktorių kolektyvą buvo suimti Liucija Buivydytė — Marytė — Emma, Jonas Jasaitis — dėdė kunigas, Daiva Markelytė — teta, Vilijus Dumdžila — velnias, Apolinaras Bagdonas — Kristus, Guoda Antanaitytė —

Kun. prof. Paulius Rabikauskas LKMA suvažiavimo baigiamajame plenumo posėdyje, Chicagoj, š. m. rugsėjo mėn. 2 d. skaito paskaitą "Lietuviškumo apraiškos Vilniaus universitete". Nuotr. V. Noreikos

Dievo Motina, Jonas Paštukas — pensininkas, Mykolas Petraitis — miestietis, Juozas Kapočinskas — gėrėjas.

Taigi — čia buvo jungtis Jaunimo teatro su pensininkais, bet išėjo gerai. Veikalas buvo perteiktas skaitytiniu būdu, bet su grima ir kostiumais, su aktoriska ekspresija. Slinktis buvo sklandi, buvo jaučiamas pasirošimas ir sėkmingsos, nuširdžios pastangos. Vaizdžiai buvo perduota misterijos fabula apie mergaitę, susidėjusią su velniu, ir apie jos grįžimą, net ir posūkių į atgaliojančiųjų vienuolyną.

Publika šį scenos naujumą priėmė palankiai.

PASKUTINĖ SUVAŽIAVIMO DIENA

Sekmadienio rytą buvo Pasaulio lietuvių katalikų bendrijos posėdis.

Vėliau, 11 val., šv. Mišios didžiojoje Jaunimo centro salėje. Jas aukėjo vysk. V. Brizgys su kitais lietuviškais kunigais. Pamoksle vysk. V. Brizgys išryškino didelę mokslo svarbą ir didelį reikalą mums daugiau domėtis mokslu.

Šv. Mišių metu skambėjo dalyvaujančių tikinčiųjų giesmės.

Suvažiavimo metu veikė rūpestingai Alicijos Rūgytės sukurta akademijos leidinių paroda, stebinanti išleistų knygų gausumu.

Visokias lietuviškąsias knygas suvažiavimo dalyviai galėjo įsigyti prie leidinių apkrauto Kazio Rožansko stalo, o "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką" platino Elena Blandytė.

BAIGIAMASIS POSĖDIS

Baigiamasis iškilmingas suvažiavimo ir Vilniaus universiteto 400 m. minėjimo posėdis — akademija įvyko Jaunimo centre sekmadienį (rugsėjo 2 d.) 2 val. popiet.

Pakviestas žodį tarti LKMA garbės narys Lietuvos atstovas Washingtono St. Bačkis, pasidžiaugė, kad jau bus 25 m., kai atgavinta Akademija išelivijoje. Jau 20 m. šiai Akademijai vadovauja prof. A. Liūma. Priminė Akademijos pareigą ne vien uoliai savy veikti, bet ir pareigą išleisti plačiau, priminti pasauliui, prieš kokius pavojus jis yra atsidiūręs. LKMA turi krikščionybės idealus skleisti mokslo ir meno priemonėmis. Su išverme ir ryžtu dirbdami, daug padėsime mūsų pavergtiems broliams, kurių šūkis: Vienybė — mūsų jėga! Laisvė — mūsų ateitis!

Susirinkimas nutarė pasiųsti sveikinimo telegramą Akademijos garbės nariui — prof. J. Eretui.

Dr. J. Jerome supažindino su nauju kalbėtoju — Loyolos univ. prezidentu Raymond C. Baumhard. Pabrėžė, kaip labai

išaugęs yra Chicagos Loyolos universitetas. R. C. Baumhard suvažiavimą ir Vilniaus univ. minėjimo dalyvius sveikino Loyolos universiteto ir jėzuitų vardu. Pasidžiaugė, kad Lietuvos universitetas beveik keturis kartus yra senesnis už Loyolos univ., kuris turi 110 metų. Pasidžiaugė, kad Loyolos universitetas auklėja, moko ir apšvičia gabių jaunų lietuvių. Ragino ir toliau rodyti gilų susidomėjimą mokslu.

Garbės prezidiuman buvo sukviešti: vysk. V. Brizgys, vysk. A. Deksnys, Lietuvos atstovas dr. S. Bačkis, prel. A. Bačkis, prof. A. Liūma, dr. J. Pikūnas, prel. L. Tulaba, prof. P. Rabikauskas, inž. Rudis, Loyolos univ. prezidentas Baumhard.

Kviesdamas kalbėti prof. P. Rabikauską, kun. L. Zaremba pažymėjo, kad jis vienu metu buvo Gregorianumo univ. vice- rektoriumi, taigi pasiekęs aukščiausią akademinę garbę, kaip bet kuris kitas lietuvis užsieny.

LIETUVISKUMO APRAIŠKOS VILNIAUS UNIVERSITETE

Prof. P. Rabikauskas pabrėžė, kad mums didelė garbė, jog turime universitetą 400 m. senumo. Vilniaus universitetas ugdo mūsų tautos mokslą, meną, architektūrą ir kitas kultūros vertybes.

Apgailestavo, jog pasitaiko mūsų spaudoj užuominų, kad Vilniaus universitetą neva įsteigęs caras 1803 m., o anksčiau tebusi tik akademija. Tai klaida. Jau 1579 m. įsteigimo dokumente karalius sumini universitetą, o popiežiaus rašte irgi figūruoja universiteto vardas.

Prof. Rabikauskas daugiau sustojo prie lietuviškumo Vilniaus universitete. Priminė Radvilos Našlaitėlio laišką savo broliui Jurgui: "Atsimink, jog esi lietuvis, ne lenkas".

Vysk. Protasevičius yra parąšęs laišką popiežiui, prašydamas išlaisvinti jį nuo Lenkijos bažnytinio sinodo uždėto ir Vilniaus vyskupui mokesčio Krokuvos universitetui išlaikyti. Laiške vysk. Protasevičius pabrėžė, kad jis turi rūpintis savo krašte švietimu Vilniuje.

Istorijos šaltiniai nepalieka jokių abejonių, kad Vilniaus universiteto įsteigėjas buvo vysk. Protasevičius.

Gaila, Vilniaus universiteto imatrikuliacijos aktai nėra išlikę. Yra duomenų manyti, kad apie trečdalis studentų buvo lietuviai. Jėzuitai turėjo bendrabutį, kur buvo sudarytos galimybės ir neturtingiems lietuviams studijuoti. Apie ¼ studentų buvo nelietuviai — daugiausia iš rytinių Lietuvos žemių. Nuo 1608 m. nežinoma, kad bent vienas lenkų jėzuitas būtų atvykęs studijuoti į Vilniaus universitetą. Nebuvo per didelių įsimašymų iš lenkų pusės.

Lietuvos jėzuitų provincija susidėjo iš lietuvių - žemaičių, rusų, gudų, možūrų ir kitų.

Maždaug kas trečias universiteto rektorius buvo lietuvis. Ypač jų buvo gausu XVII šimt. 1628 metais pavasarį Vilniaus akademijoje buvo 21 kunigas jėzuitas, iš jų 11 lietuvių. XVII amžiuje universiteto jėzuitų lietuvių buvo 30—40%, o kartais ir daugiau.

Kai po rusų antplūdžio ir su naikinimo 1669 m. pradėjo veikti universitetas, iš 22 jėzuitų kunigų lietuvių buvo 8, žemaičių — 3. Rektorius buvo lietuvis.

Rusų ir kazokų antplūdis buvo baisus smūgis universitetui. Nors Vilniaus universitetas buvo daugiatautinis, bet lietuviškumas buvo svarbus universitetui. Pirmas lietuvis broliukas buvo P. Vajcekovičius, o pirmas

Iš Stockholmo

(Atkelta iš 1 psl.)

tas J. Kazlas papasakojo apie savo tėvo disertaciją, parašytą dar nepriklausomoje Lietuvoje. Ir tiek.

Birželio 16 dieną visa lietuvių grupė, įskaitant mūsų kolegą kairimą ir jo žmoną, buvo pakviesta pas vietos lietuvių, sėkmingą biznierių Feliksą Taką. Pas mačius šeimininkus susitikome su kitais vietiniais lietuviškais. Prie pyragaičių, kavutės ir stipresnių gėrimų laikas bėgo linksmai ir greitai. Vėlyvą naktį šeimininkai automobiliais parvėžė mus atgal į Hasselby pilį.

Ruošiant tokias konferencijas, visi organizaciniai darbai paprastai užkeliama ant vos keleto žmonių pečių. Šalia visų kitų, prisidėjusių prie konferencijos pasisėkimmo, daugiausia čia pasidarbo trys asmenys: latvis Imant Robane, estas kompozitorius - muzikologas Harry Olt ir lietuvis, senas kultūrininkas, buvęs lietuvių kalbos dėstytojas Stockholmo universitete, Juozas Lingis. Jiems priklauso mūsų ypatinga pagarba ir dėkingumas.

Iki pasimatymo 1981 metais!

Bowling Green State University.

kunigas buvo Jonas Kumelis.

Yra lietuvių jėzuitų laiškas generolui, kur nusiskundžiama, kad Vilnių į seminariją negali įstoti lietuviai studentai.

Buvo laiškas (1595 m.) jėzuitų generolui, kur prašoma, kad Lietuvių provincolo patarėjų tarpe būtų ir lietuvis. Prašo tėvą generolą pasigalėti vargšės Lietuvės, steigiant čia atskirą provinciją, neatskirti Prūsų nuo Lietuvos provincijos. Taip rašė kun. prof. Brokas, anglas. Steigiant 1608 m. jėzuitų Lietuvos provinciją, buvo atsisveigta į panašius reikalavimus. Lietuviams buvo priskirti prisai, možūrai, net ir Varšuvos jėzuitų rezidencija.

Lietuvos jėzuitų provincija buvo savarankiška, nepriklausė nuo lenkų provincijos.

Su lietuviškos sąvoka rīšos ir kalbos mokėjimas. 1761 m. Lietuvos provincijoje buvo 583 kunigai ir broliai, iš jų 162 lietuviai, iš kurių daugiau pusė mokėjo lietuvių kalbą. Iš 62 žemaičių kalbą mokėjo 61. 1777 m. lietuviškai mokančių jėzuitų susidarė 180.

Specialių lietuvių kalbos paskaitų per du šimtmečius nebuvo, tas pat ir su lenkų pamokomis. Oficiali kalba pasilikto lotynų, kas lietuviams buvo naudinga, nes prilaikė lenkų kalbos dominavimą.

Prie jėzuitų noviciato buvo ir lietuvių kalbos būrelis. Tokius lavinimosi būrelius universiteto statusas numatė.

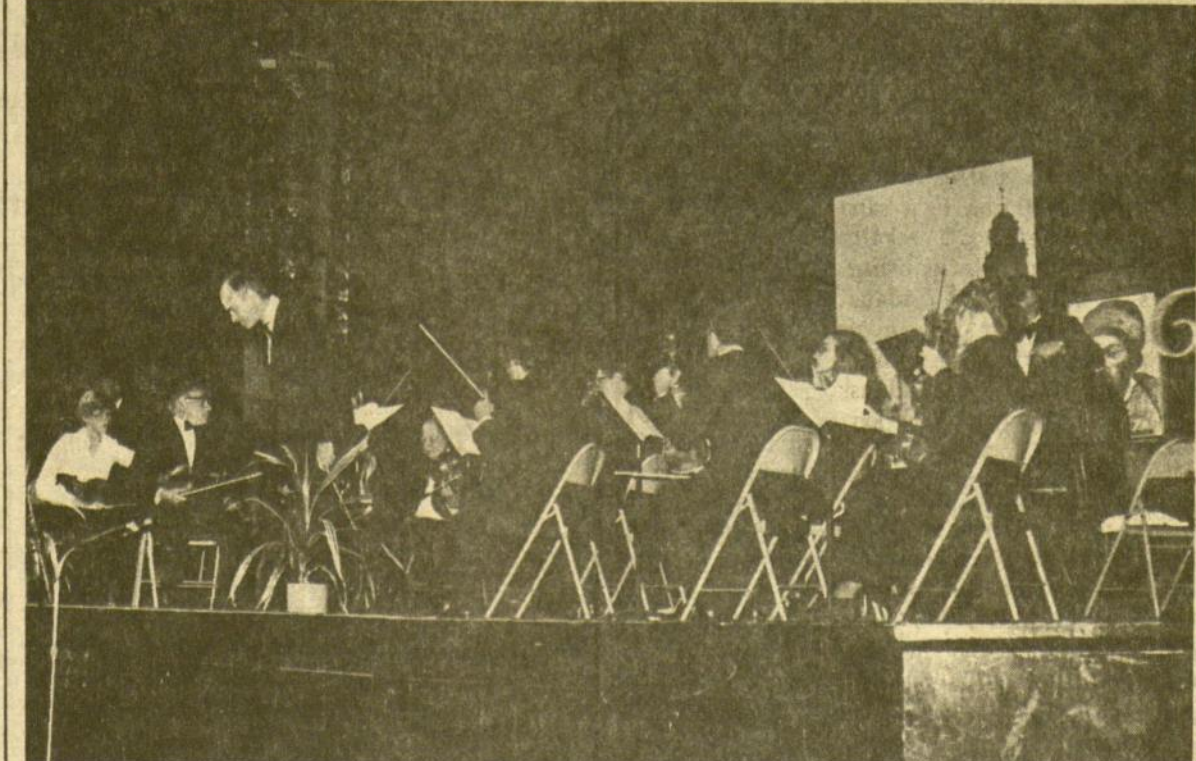
Atsirado prie universiteto pirmosios lietuviškos knygos, maldaknygės, giesmynai, žodynai — Slavodinskio pavyzdys rodo, kad tuo laiku buvo stiprios lietuviškumo apraiškos.

Tais leidiniais naudojosi ano meto dvasiškija ir vienuolynai. Universitetas daug prisidėjo prie lietuviškumo ugdymo, ypač kaime, iš kurio vėliau kilo tautinis atgimimas.

Raštu suvažiavimą sveikino New Yorko akad. židiny — prof. Šlepetytė, Muzikologijos archyvas — prof. Žilevičius, Katalikų moterų sąjunga. Dr. B. Petkauskas paaukojo 1000 dol. Suvažiavimo vardu padėkota kun. Kuzminskui už Liet. Kat. Bažnyčios Kronikos leidimą svetimomis kalbomis.

Baigiamajame žodyje LKMA pirm. A. Liūma dėkojo Chicago židiniui, paskaitininkams, solistams, šeimininkams, jėzuitams už patalpas. Dėkojo mecenatams. Šis didingas dvasios švystelėjimas yra įrodymas

(Nukelta į 9 pusl.)

Chicago Lietuvos styginis ansamblis Lietuvių katalikų mokslo akademijos vienuoliktąjį suvažiavimą Chicagoje užsklandė nuotalkingu koncertu Jaunimo centro didžiojoje salėje rugsėjo mėn. 2 d. Nuotr. V. Noreikos

Pilna ir neišnaudota poezija

Henrikas Radauskas, EILERASČIAI (1965—1970). Pomirtinė poezijos knyga. Ibleido Vytautas Saulius Či-
pagoje 1978 m. Spaudai paruošė ir pa-
stebomis palydėjo Jurgis Blekaitis.
Library of Congress Card Number:
79-069816. Tiražas 350 egz. Knyga
kietais viršeliais, 100 psl., kaina — 6
dol., gaunama ir "Drauge".

PR. VISVYDAS

Niekad neišėjusi į plačios var-
tosenos vieškelius, Henriko Ra-
dausko poezija išlaikė savo bū-
vimo jaunatviškumą. Teisingai
tačiau rašo Alfonsas Nyka - Niliū-
nas "Žodyje pomirtinei Henriko
Radausko knygai": "...faktas,
kad jo poezija savo laiku, vieną
kartą paankstinusi, kitą kartą
pavėlavusi, neturėjo žymesnės
įtakos, greičiausiai bus išėjusi
į naudą. Dėl to ji šiandien atrodo
tokia pilna ir neišnaudota."

Neabejotinai su šia pomirtine
knyga Radausko poezijos pilna-
tis taps suprantamesnė, dides-
niam skaitytojų ratui. Reikia
džiaugtis, kad pavergtoje Lietu-
voje Radausko pripažinimas jau
yra išėjęs į viešumą, nors dar vis
su valdžios varžtais. Gi išėjimoje
naujai pasirodžiusi radauski-
nė medžiaga galbūt šiek tiek
suminkštins kai kurių gerbėjų
griežtąją įsitikinimą, jog Radaus-
kas buvo atitokęs nuo gyvenimo,
taip sakant, aklinau užsivėręs
šios formos tvora. "Jis paliko ža-
vėgą poeziją, apgaubta stikli-
niū gaubtu (...) visą gyvenimą
paaukojo barokinei metaforai"
— rašė Vl. Salmiras "Tėviškos
Žiburiuose" 79.VI.21.

Tai, tiesa, Radauską, pasak
Nykos - Niliūno, galima pava-
dinti menų alkoholiu. Menai
"jam niekad nenusibodavo".
Atviro dėmesio neskyrė jis nei e-
konominiams dalykams, nei tauti-
nei ar socialinei politikai. Niliū-
nas pabrėžia Radausko vis di-
dėjantį polinkį į klasicizmą — į
formos grakštumą, vienok pagre-
žui Niliūnas išklaudo ir Radaus-
kui primetamo formalizmo ūka-
nas. "Nesusipratimui išvengti
tenka pastebėti, kad jo formos
kultas mažai ką arba nieko
pendra neturi su formalizmu
specifine šio žodžio prasme, t.y.
su rusų ar Vakarų formalizmo
mokyklomis, bandžiusiomis žodį
laikyti nuo savokinio turinio at-
sieta, nepriklausoma būtim". Į-
vadiminkas daro išidėmėtą išva-
dą: "Radausko poezija skelbia ne
formos persvarą, bet žodžio
transformuojama galią sukurti
realybę, paremtą turinio ir for-
mos vienybės principu".

Radauskas vadovavosi ne tra-
diciniu "širdies balsu", bet este-
tikos išaštintais regėjimo ir gir-
dėjimo pojūčiais. Tokiu būdu pa-
saulio apraiškose regėjo jis žymiai
daugiau spalvingu bei išpūdingu
situacijų, negu šiaip regima, žiū-
rint per patogia įprastą lyrinę
prizmę. Nėra tai vien žaismas
žodžiais stikliniame narve. Para-
frazuojant R. Šilbajorį, Radausko
aistroje gyvenimui vyksta nuolat-
tinė poetinio meno medžioklė.
Formuluojasi sąlyčiai su pasau-
liu. Ekspresyviai skamba tikrovės
įspaudai. Juk ir tas kultūrinis žo-
dynas yra jo — paties Radausko
— pamilta realybė, tegu ir atei-
nanti iš knygų, muzikos, pa-
veikslų, mitų. Vis tiek konkreti,
nes menas irgi yra realus. Kas
poetiškai mini Scarlattį ar Ba-
chą yra nemažiau konkretus už
tai, kuris mini Kauno karo mu-
ziejaus varpus.

Radausko kategoriškai gintas
jo paties poetinis neužsiagaža-
vimas Niliūno akys nebuvo vi-
siškai nuoseklus. Radausko eilė-
raščiuose matome "dėsniniai
suformuluotą turinį, liudijantį
tam tikrą pasaulėžiūrą, etc."

Nenoriu šio rašinio paversti pa-
drika Nykos - Niliūno minčių
santrauka, su negrabiomis įterpta-
savo nuomonės skaitikais. Skaity-
tojai patys įsitikins, kiek skaid-
rumo į Radausko poezijos paži-
nimą įneša Niliūno blaivi ana-
lizė. Jo "Žodis", rašytas 1971 m.,
vadinasi, vieneri metai po Ra-
dausko mirties. Man regis, dabar,
aštuoneriems metams pralinkus,
Niliūnas galėjo ir be vargo iš-
braukti tuos lyg ir "neurologi-
nius" atspairinėjimus, kad
"sunkiausia rašyti apie žmogų,
su kuriuo gyventa toje pačioje
kasdienybėje". Ar iš tikrųjų taip
jau sunku? Gal šitaip Niliūnas
jautėsi anuomet? Aplamai raš-
tingi poetai noriai rašo apie savo
draugus literatus. Rašė J. Aistis,
M. Vaitkus ir neseniai apie Ra-
dauską Jurgis Blekaitis "Metme-
nyse" (Nr. 33). Mums verkiant
trūksta atvirų prisiminimų. Sa-
kau, atvirų, nes dažnai be reikalo
varžomės, tiesiog prisibijome su-
kokia būdingai intymia deta-
le "sutepti" garbingo žmogaus at-
minimą. Žinoma, Niliūnas savo
turtingame įvade pasakė tiek,
kiek buvo įmanoma tokios apim-
ties leidinyje.

Knygos pabaigoje spausdina-
mos ne mažiau svarios Blekai-
čio pastabos "Prie poeto rankraš-
čio". Pasirodo, Radauskas savo ei-
lėraščius nešiojo mažoje užrašų
knygelėje. Į pomirtinę knygą įe-
jo 34 eilėraščiai, rašyti tarp 1965
ir 1970 metų Washingtono. Poe-
to rankraščiuose J. Blekaitis su-
rado parašymo datas bei vieto-
ves anksčiau atspausdintų eilė-
raščių. Šią informaciją jis prijun-
gė prie straipsnio. Pabaigoje taip
pat pateikė išties sąrašą su po-
mirtinės knygos eilėraščių para-
šymo datomis, vietovėmis ir
rankraštinių variantais. Prieš a-
kis visiškai studijinis vaizdas.

Pradžioje užsiminiau apie mū-
suose įsigalėjusią nuomonę, kad
Radausko poezija yra estetiškai
uždara. Vieni teigia, kad jo kūry-
boje trūksta biologijos, kiti, įsi-
minę garsiąją Pasakos eilutę, tvir-
tina, jog Radauskas netiki pasau-
liu, tiki vien pasaka.

Pastarųjų sampratų šakas gero-
kai apgenės kai kurie pomirtinės
knygos eilėraščiai. Pavyzdžiui
"Kolona", kur poetas detaliai
išskaičiuoja žmonijos katastrofų
negandas:

Broliai ir seserys vieną savaitę
Mirė badu,
Tėvą nudūrė kareiviai,
Varnai skrido virš miesto.
Motina nusiskandino.

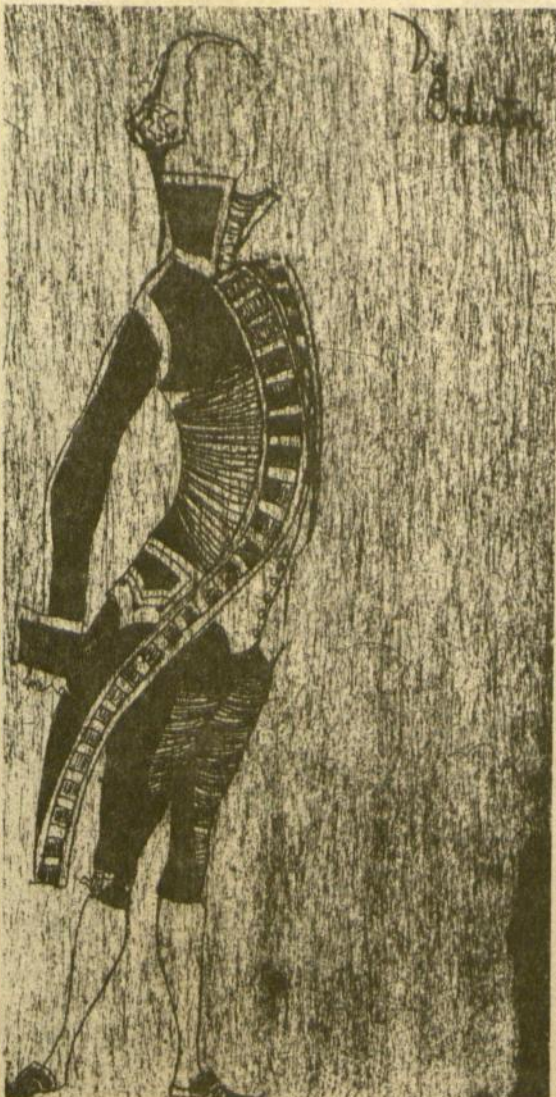
Nemanau, kad šitie žiurpūs į-
vaizdžiai tėra tik poeto erudicijos
sistringi ar žaismingi skrydžiai į
keistai pasakišką pasaulį. Bent
šitame eilėraštyje jis "biologiš-
kai" liečia, išgyvena kolonos pa-
vidale susitelkusią istorinę ironiją.
Kai skaitome eilėraščius "Pa-
klydęs girioje...", "Iškeliavimas,
ar "Balsas tarė: pradeda snigti",
aiškiai nutuokiame, jog poetas
byloja savo gyvasties gelmenų
balsu. Štai su kokia nusivylimu
vėsa jis apibendrintai išreiškia
pavėluoto "sugrįžimo" būseną
paskutiniame posmė:

Savo pažadą ištesėjęs,
Tu girdėsi: krenta lašai —
Ir stovėsi kaip Odisejas,
Nežinodamas ar grįžai.

Jei Radauskas ir žaidė žodžiais,
tai žaidė ne tik išdringai, bet ir
su jausmu. Apie jo mimoziską
jautrumą juk rašo Niliūnas.
Sunku poetui sukurti melodiją
be liūdesio ar nostalgijos tonų.
Ir Radauskas neišvengė mums į-
gimto lyrizmo. Jo poezijoje šalia
barokinio klavesino skamba ir
kiti instrumentai, net lietuviš-
kos kanklės. Išgirsti ir suprasti
polifoninį visokių kontrapunktų
sąskambį — tai ateities kritikų
darbas. Jie papildys A. Nykos -
Niliūno, R. Šilbajorio ir J. Blekai-
čio jau dabar vertingas įžvalgas.

Ateityje tyrinėjant Ra-
dausko palikimą, turės iškilti
apsčiai lig šiol neliestų klausimų.
Pavyzdžiui: Ar poetas domėjosi
Freudu? Juk Radausko brolis
Bruno yra psichiatras, o Radaus-
ko įvaidžiai vietomis yra tarsi at-
plazdėję iš sapnų pasaulio. Ar jis
kam nors pasakojo savo sapnus?
Freudo psichanalitinis požiūris
į meną įtakojo siurrealistus. Ju
poezijoje išnyko riba tarp sapno
ir tikrovės. Tereikia tik paskaityti
kelis prancūzų siurrealistinius
poetus ir kai kuriuos Radausko
eilėraščius, kad ir "Susprogsi
veidrodį" pomirtiniame rinkiny-
je, tada bus aišku, jog Radausko
eilėraštis turi surrealistinę kryp-
tį — napaistyti logikos varžtus ir
kuo išdringimesnėmis žodžių
samplaikomomis atskleisti tikrovę.

Kita įdomi tema sukasi apie
Radausko humorą. Kai kurie po-
mirtinės knygos tomai yra per-
dėm šamojingi. Jei ir nesukelia
trankaus juoko, tai visuomet įs-
kelia nuostabos šypsnį. Štai ko-
kia lakoniškai netikėta Izoldos
mirtis: "ėmė dainuodama verkti,

2. Mikšys Tarnai (G. Buschnerio "Leone ir Lena")

2. Mikšys Lena III (G. Buschnerio "Leone ir Lena")

Henrikas Radauskas

DINASTIJOS GALAS

Karalius eina per miestą,
Jį sveikina herbai ir liūtai,
Dvi saulės, tarytum žuvis,
Laižo jo batų laką.
Jam lenkiasi žmonės ir žolės
Ir gotiški bokštų viršūnės,
O saulės, nuo batų nuslydusios,
Tvenkinio vandenį laka.

Kalviai kala jam paskirtą durklą,
Dėl jo aukso susimus tarnai.

Karaliaus žmona — karalienė
Dainuoja gėlės balsu,
Maudosi vyne ir piene
(Maudosi prie visų),
Lengvabūdė kaip pieno puta.
Visa laiminga tauta
Geria pieną per vakarienę.
Ji rausva, kaip Rosė d'Anjou.
Paduokit arkliai avizų!
Bet jei nepavyks pabėgti.
Dėl suknelių susimus tarnaitės.

Princą gyvą užkas į žemę
(Kast sunku — akmenuota dirva)
Kai bus užberta galva,
Batsiuviai ir siuvėjai kalbės:
Tegul jis dugne duobės
Kaip Antėjus stiprybė semia
Iš tos žemės. Subėgė ant kapo,
dvaro damos atkasti mėgins
(Jeigu angelu dar netapo),
Kol jų raudančios rankos sutins.

Dėl jo sielos susipyka mergaitės.

STATULOS PRIE VANDENS

Oia herojai šekspyro dramų
Akademiniam akmenų
Abejingai žvelgia į ramų
Vandenį ir vandenį

Ima grimst į juodą bodugnę,
Kur turės raudot amžinai,
O gelmėj jau užkūrė ugnį
Torquemados juodi angelai.

PAUKŠTIS PAKEIOJA PLUNKSNAS

Purpurinis molėtas paukštis,
Kuris tupi mėnulio medy,
Gieda apie Scarlattį, Bachą,
Apie Haendelį ir Corellį.
Barokinės muzikos upė,
Plaukdamas pumpurais ir šakelėm,
Tyliai virpa ant žalio lapo,
kuriam marmurinai pirštai
Rašo balčiausią paukštį,
Giedantį apie Bachą.

Purpurinis paukštis išbėga,
Jis, surikęs tartum vaiduoklis,
Ima lėkti aštriais zigzagais,
Ir jo spindinčios ašaros krinta
Ant galvos varinei Dianai.
Jos stiklinis sopranas gieda:

Ihr werdet weinen und heulen —
Gleich wie der Regen und Schnee"
Ir jai pritaria raudantis paukštis
Ir ramus oboe d'amore.

2. Mikšys Ex libris Claudio Bassetti

II pomirtinės poezijos knygos "Eilėraščiai" (1965—1970).

JUNIPER COUNTY

Oia baltas medis tyliai ganosi,
Baltiniai šnekas mandagiai,
Ir, kaip senovinius romanuose,
Ant rožių nutupia drugiai.
Augina džing kadugiai.

Ir šitą džing geria jūrininkai,
Kol juos laivan grąžins gaidys.
O gal ne jūrininkai — mčrininkai,
Kurie bažnyčių pastatys.

Aplink šventorių avys ganosi,
Banguoja miežiai ir rugiai,
Ir, kaip senovinius romanuose,
Su rožem kalbasi drugiai,
Augina džing kadugiai,
Baltiniai šnekas mandagiai.

NAKTIS

Jūroj sudegė pusė mėnagaus,
Tuoį delfinai žvaigždės pamatys,
Ir atsargūs trimtai sugaus,
Ir išeis iš tamsos praeitis.

Nuo ateinančių žingsniais katės
Atminimų per naktį gimuos.
Kaip naujagimio perlo, žvaigždės
Rausvas klanas juoduos mezginiuos.

Erėvės krenta kasdienam žviesų,
Jos žvaigždėnų gaires išvartys
Ir, dainuodama aukštu balsu,
Baukia žemę į dangų Naktis.

BALTI MALŪNAI

Balti malūnai mala lašų,
Ir laikas byra ant kalnų,
Ir gruodžio šaltos rankos laiko
Bažnyčios bokštus už sparnų.

Ir jie paskristi nebegaiv,
Ir aš paeiti negaliu.
Ir kas dabar pasieks tą šalį,
Kur jaunas miega tarp gelmių
Ir mėnuo groja ragelius?

2. Mikšys Žiema

SUGRĮZIMAS

Emė lyt, ir naktis susilapo,
Ir palvijo erėvėm ir žuvin,
Ir spindėjimą žalio lapo
Tu pasiėmė su savim.

Ir tau liko tasai žaumas,
Kaip saulėlydis rausvas žuva,
Lėtas laikas ir pilkas dūmas
Ir pilna debesų kalva.

Jei paklydęs kada gulėsi
Dykumoį po saule žiauria,
Tu galėsi grįžti į pavėsį
Medžio, mirgančio ežere.

Pamatysi temstantį krantą,
Kur mėnulį veikia žvejai,
Ir šešėlių žuvis, kurs suprantą,
Kur per šitiek metųėjai.

Savo pažadą ištesėjęs,
Tu girdėsi: krenta lašai —
Ir stovėsi kaip Odisejas,
Nežinodamas ar grįžai.

Aštrūs daigais, ir išmeta
I karštą dangų vyturio giesmė.

ATSIŪSTA PAMINETI

● AKIRACIAI, 1979 m., Nr. 6.
Atviro žodžio mėnraštis. Reda-
guoja Redakcinė kolegija. Admi-
nistruoja K. Avižienis. Redakcijos
ir administracijos adresas: 6821
S. Maplewood Ave., Chicago, IL
60629. Metinė prenumerata —
8 dol., atskiro numerio kaina —
1 dol.

Žibuntas Mikšys Kiek ligai išlaikys? (iš "Griauamo Paryžiaus")

Saulėtas vasaros įkvėpimas

Ispūdžiai iš Prano Gailiaus parodos

Parodos atidarymo vakarą (rugsėjo 14) Chicagoje jau dvelkė rudeninė vėsma. Tačiau žengus į M. K. Čiurlionio galeriją, Jaunimo centre, iš Prano Gailiaus paveikslų į akis blykstelėjo kaitri ir šviesi vasaros saulė. Tačiau ji švietė akis nevargindama; tamsių akinių užsidėti nereikėjo, juos atstojo tiksliai dažo intensyvumą reguliuojantis dailininko talentas. Ir iš kur tas gamtinis, jokių „smogų“ nepalietas šių paveikslų skaidrumas? Negi atsi-
vežtas iš Paryžiaus?

Ir greit viskas paaiškėjo: prasitarė savo žodyje pats dailininkas. Pagaliau liudijo ir parašai paveikluose: Wasaga, 1979. Štai — paryžietis atvažio į šiaurės Ameriką, vasarą praleido prie vandenų Kanados lietuvių mėgiamoje Wasagos vasarvietėje, intensyviai tapydamas. O darbo rezultatas — regima paroda. Vienos saulėtos vasaros įkvėpimo išdava.

Tai sakdami, turime galvoje daugumą aliejinės tapybos darbų, atliktų po Kanados dangum ir prie Hurono ežero įlankos vandenų pačiame praėjusios vasaros karštovydyje. Visa tai liudija labai intensyvi Prano Gailiaus darba. Stebina žiūrovą ne tik šio vasarinio užmojo kokybė, bet dar labiau kokybė. Tai dailininkas, kuris jau turi savo spalvą, savo kontūrų formą ir savo kompozicijos struktūrą. Šios trijulės visuma sudaro ryšką ir originalią vienumą, kurią lengva iš karto atpažinti ir be abejonių tarti: tai Pranas Gailius!

Abstraktistas ar realistas yra Pranas Gailius šios pastaruosios savo darbuose? Atrodo, nei vienos, nei kitos. O gal ir toks, ir anoks. Aplamai, sunku būtų Gailių įminėti kategorijai ir beįkliuoti. Jis, kaip ir kiekvienas autentiškas dabartinis dailininkas, sintetinis visas, kas yra šių dienų dailės raidoje laimėta, pridėdamas dar (kas yra svarbiausia!) savąjį. Aš, tą savąjį išsiskakmo būdą, tą matematiškai nesuviskiamą „kažką“, o tačiau pačią branduolinę paveikalo vertę.

Realistas Gailius gali būti ta prasme, kad jis spalvomis ir kompozicijomis nesitaško kaip papuola. Kiekvienas paveikslas, kaip gero architekto projektas, turi ryškų ir tikslų struktūrą, o spalva ištraukta ne iš įsivaizduojamų sferų, o tiesiog iš daiktų, iš konkrečios regimybės. Jeigu jau mėlyna spalva, tai jauči, kad ji palmta iš vasariškos dangaus mėlynės, jei žalia — tai tiesiog išplėsta pievos velėna, ar miško sienos plotas, tik paveikslas mikroskopiškai ar teleskopiškai priartinti prie žiūrovo akių. Dailininkas renkasi regimojo ir tikro pasaulio spalvines detales ir iš jų kuria realiojo pasaulio ir savo dvasinio pasaulio impulsų simbiozinę realybę. Kai kam ji gali pasirodyti ir abstraktas, jeigu čia bus įieškoma konkretaus daikto visumos. Šia prasme Gailius bus ir abstraktistas, kaip abstraktistas yra ir Čiurlionis savo „Žiemos ciklo“ ledinių detalių akcentuose.

Tačiau Gailius Wasagos darbus vis dėlto netampa vien tik saulės garbintoju, saldžiu ir nerūpestingu šviesos optimistu. Vien tik spiginimas saule žiūrovui greitai pabostų. Užtat vasarinio džiaugsmo nuotalkas dailininkas labai sikingai su-
tramdo, kompozicinėse figūrose ir spalvinėse plokštėse iš-

kirsdamas aštrias kampų briu-
nas, visą tapybinį užmojį sąmo-
ningai sudramatindamas. Tam
pačiam tikslui gražiai tarnauja
ir juda spalva, lyg saulę laiks
nuo laiko pridengiančio debesio
šešėlis.

Išvyka į kanadiškąją vasarą
dailininkui tikrai buvo palai-
minga. Tai pabrėžtinai Gai-
liaus darbų etapas, savotiškai
besikirantis nuo kitų jo užmojų.
Akiavizdus pavyzdys yra prieš
pat išvyką nutapyti keli darbai
Chicagoje. „Kompozicija su tuš-
čia kėde“ (Nr. 1), „Žuvis nie-
kada neturi pasikelti iš gilu-
mos“ (Nr. 3) ir visi tie trys
„Nokturnai dėl žuvies“. Pasili-
kęs Chicagoje, jis iš visų tų
tamsybių vargu ar būtų iško-
pęs. Chicago tamsiusius vis
tiek nustelbia Wasagos saulė-
tieji. Juo labiau, kad čikagi-
niai, nors ir nebogi, nerepre-
zentuoja Gailiaus, o kai kur,
kaip anoj „tuščioje kėdėje“,
galima užčiuopti net tam tikras

Francis Bacon užuominas.

Gražiai šioje parodoje į tapy-
bą įsiterpia ir ankstesnieji, jau
vienur kitur ir matytieji, spal-
votos grafikos darbai. Visų pir-
ma „Emocinio paviršiaus“ ir
„Inca-bloc“ ciklai, liudija ir
įkvėpimo ir darbo draugystę.

Užkliūva akis ir už lyg tam
tikrose parodos vietose pamėty-
tų (gerąja prasme) akmenų —
už knyginių lapų juoda — bal-
ta Gailiaus darbų — poezijos
tekstų grafiško apipavidalini-
mo, už O. V. Milašiaus „Lietu-
viškosios siuitos“ ir „Jūros“.
Tokios poezijos ir grafikos su-
tuoktūvės kitų tautų meno rai-
doje puikuoja išskirtinio gro-
žio kūrybiniais darbais. Mūsuo-
se šitai dar vis yra retenybė.
Todėl ir Gailiui linkėtume čia
nesustoti, o kaupti pradėtąjį
indėlį šioje srityje ir toliau.

Parodą dar galima lankyti
šandien ir rytoj (šeštadienį ir
sekmadienį). Parodą surengė
Santara-Šviesa. Kazys Bradūnas

Pranas Gailius

Iš dailininko darbų parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Susitikimas Stratforde su Ingrida Blekyte

ALFONSAS NAKAS

Kai praėjį žiemą Stratfordo
festivalio reklamos biuleteny iš-
vydau „INGRID BLEKYS“, bu-
vau beveik tikras, kad ji — lietu-
vaitė. Tai patvirtino „Draugo“
kovo 24 d. kultūriniam priede NJ
rašinys.

Sezono pradžioje Festivalio va-
dovybė paprašiau su Ingrida in-
terviu lietuvių spaudai. Siūliau-
si liepos 14 ar 15, kai ten būsiu
keturių vaidinimų žiūrėti. Atsa-
kymo nesulaukęs, vis tiek nusive-
žiau magnetofoną ir bloknote po-
rą tuzinų klausimų. Ingrida te-
mačiau scenoje. Rugsėjo 11 d.
nuvykau be magnetofono ir be
klausimų. Voke su bilietais staig-
mena: interview šįvakar, po
„Othello“ spektaklio, 5 val. 30
min. vak. Be magnetofono? Ne-
sirūpink, gausi iš mūsų. Spektak-
lis užsietęs, ir penkias minutes pa-
vėlavau. O magnetofonas pokal-
bį beveik visai sužlugdė. Su juo
žaidėm apie 13 minučių, bet
garsus registruoti neprivertėm ir
tiek. Liko tik 12 minučių, nes
Ingrida lygiai 6 val. vak. turėjo
lėkti į Avon teatrą „apšilimui“
(apie apšilimą — vėliau). Laik-
rodžiams negailėstingai tikint,
net nesusigaudžiau ko klausiti.
Gera, kad ji galvos nepamėtė ir
į bet koki klausimą su entuziaz-
mu atsakė. Tą trumpąjį pokalbį
atkūriau ir užsirašiau, tik jai iš-
ėjus. Tuomet iš pasamones ėmė
kilti ir pamirštieji klausimai. Ne-
paisant menkai pavykusio pokal-
bio, džiaugiuosi pačiu susitikimu.
Vienoj dramoj buvau matęs ją
anglų kareivio rolėj, kitoj —
varganą trojietę. Dabar stovėjau
prieš nevaizduojančią, natūralią
jaunutę lietuvaitę, kurios būsi-
moj karjerą laukia šimtai rolių...

Visų pirma, kaip ji rugsėjo
11 d. atrodė? Aukštoka (penkių
— septynių), lieknutė, elegantiš-
ka, bet kukliai apsirengusi (il-
gas, iki pusės blauzdy, tamsus si-
jonas ir šviesi palaidinukė —
bliūzėlė). Pusilgiai (iki kaklo),
tankūs, lengvai banguoti kaš-
toniniai plaukai. Proporcijų for-
mų veldas, nosis, skruostai. Iš-
skirtinai gražios gili, didelė,
žalsvos akys. Į galvą man šovė,
kad tos akys, tas melancholiš-
kas žvilgsnis jai bus padėjęs į
Stratfordą patekti. Jos žvilgsni
scenoje išskirsite iš visų. Kol ne-
pažadinta žodžių, ji gaudulingai
žvelgė į atverstą knygą ir į žmo-
gaus veidą. Atrodė, kad tuoj pra-
vinks... Tik pokalbio metu, jeigu

Aktorė Ingrida Blekytė

nios (Zitos Kevalaitytės) Visoc-
kienės ir ponios Augienės būre-
liuose. Bet užaugusi jau su lie-
tuviais nevaizduote, tiesa? Pavyz-
džiui, nematėme jūsų Antram
kaime... Apie Antrą kaimą žinau
ir kai kurias jo aktore pažįstu.
Bet tuomet aš jau studijavau Ka-
nadoje, Viktorijos universitete,
Britų Kolumbijoj... Universitetą
baigusi, stojote į vaidybos mo-
kyklą? Taip, į National Theatre
School, Montrealy. Ją baigiau
per trejus metus. Ir iš ten — tie-
siai į Stratfordą? Kaip jums taip
pasisekė? (Čia vėl veidas nušvin-
ta ir akys žiburiukai). Pasisekė,
sakot? Reikėjo pasistengti. Ži-
not, ką angliškai reiškia *audition*?
Taip, balso tikrinimas, atranka.
Laimėjau. Ar patinka čia, Strat-
forde, tokiam mažam miestely.
Labai! Vienišumo nėjaučiu, nes
nėra laiko. Net ir, kai vaidinti ne-
reikia, dirbu kasdien nuo 11 val.
ryto iki 11 val. 30 min. vakaro.
Girdėjau gandus, kad teatre la-
bai mažai moka. Ar tai tiesa, ar
pragvenate? Netiesa. Moka ge-
rai. Mes priklausome aktorių
unijai. Ar manote Stratforde li-
liu atsiminti. Kai lankiau pra-
džios mokyklą, vaidindavau viene-

riems metams. Jei atnaujins —
liksiu, jeigu ne... Be abejo, norė-
tumėte vaidinti ir filmuose? Kur
nenorėsi! Bet į filmus patekti ne-
lengva. Reiktų samdyti agentą.
Didelė konkurencija. Šią vasarą
jūsų repertuare keturios dramos.
Kurioje atliekate didžiausią, svar-
biausią vaidmenį? Taip, keturios:
Richard II, The Woman, Yerma
ir King Lear. Paskutinėje — svar-
biausia. Būsiu Kordelija. „Ka-
raliaus Lyro“ tuoj pradėsim repe-
tuoti. Richard II jūs esate kara-
lienė Izabelės vaidmens antri-
ninkė. Ar turėjote rolę pasiruoš-
ti taip, kaip Marti Maraden? Ži-
nomai! Esu rolė išstudijavus, su-
repetavus, visiškai pasiruošus ją
atlikti, jei reiktų. (Palinkėjęs,
kad Marti Maraden iš poros spektaklių
kur nors dingtų, Ingrida
prajuokinau). Minėjote, kad sku-
bat į Avon teatrą, kad turite
warm-up. Argi aktoriam, kaip
sportininkam, reikalingas „apši-
limas“? Net dvi valandas prieš
vaidinimą? O taip, būtinas. Ir ju-
desių, ir balso... (Čia jau susto-
jome, nes buvo lygiai šešta). In-
grida, dar vienas klausimėlis, į

Nuomonės ir pastabos

Apie mūsų kompozitorius ir jų „rabinus“

Rūtos Klevos Vidžiūnienės po-
kalbyje su Bruno Markaičiu
(Draugas, Nr. 216) yra štai to-
kia pastaba: „Mes desperatiškai
norime, kad mūsų kūrėjas „iš-
plauktų į tarptautinius vande-
nis“, bet kitoje rankoje laikome
lazdą jam užvožti per galvą, jei
nebus „lietuviškas“ ir neliks mū-
sų rabinų užgirtas...“

Ar jaučiame sarkazmą? Atrodo,
kad taip. Gaila, nes esu tikras,
jog bet kuriam mūsų meno kūrė-
jui išnirus „tarptautiniuose van-
denyse“, ne tik „rabinai“, bet ir
visa lietuvių tauta nuširdžiai
džiaugtųsi.

Nežinau, ar esu tame „rabi-
nų“ sąrašė (turėčiau daug gar-
bės — praeityje Čiurlionis, Gruo-
dis, Vaižgantas buvo jų tarpe),
bet dėl mūsų muzikos identiteto
esu daug kartų kalbėjęs ir rašęs.
Pakartosiu šia proga savo min-
ties esmę.

Jeigu lietuvių kompozitorius
nori rašyti ne lietuviško stiliaus
muziką, tai, Dieve, jam padėk, ta-
čiau mes tokiu atveju jo darbus
vertintume be kokio sentimental-
laus nuolankumo, o pagal tarp-

tautinį muzikos vertinimo mastą.
Ir kadangi dažnai tokie kūrybi-
niai bandymai skamba lyg būtų
sunkiai „išperėti“, lyg būtų ko-
kia kompliacija, tai samprotau-
jame, kad gal geriau būtų laikyti
savojo lietuviško kamieno.
Tautos kūrybinis genijus kažkaip
savime iškelia kartais ir labai
diletantišką darbą, o ką besakyti
apie didesnio talento pastangas.
Yra toks angliškas pasakymas:
„If you go deep into your own
heritage, you come out on the
other side of the world“. Mu-
sorgskis, Smetana, Bela Bartok ir
daugelis kitų yra geri pavyzdžiai.

A. Kučiūnas

ATSIŪSTA PAMINĖTI

● KARYS, 1979 m., Nr. 5. Pa-
saulio lietuvių karių - veteranų
mėnesinis žurnalas. Redaguoja
Zigmas Raulinaitis. Redakcijos ir
administracijos adresas: Karys,
341 Highland Blvd., Brooklyn,
N. Y. 11207. Metinė prenumerata
— 11 dol.

kurį galite ir neatsakyti. Stratfor-
de tiek daug aktorių. Tokių jau-
nų, šaunių berniukų. Ar dar ne-
vienas nespėjo suvirpinti širdį?...
(Dabar pati šilčiausia, akis ir
veidą nušvietusi šypsena). Ooo,
neee! Nė apie vieną negalvoju...
„Mano širdis ir meilė priklauso
scenai, teatrui“... (Tai jau au-
tentiški žodžiai, kuriuos turiu tei-
sę dėti į kabutes).

Už dviejų valandų Avon te-
atre ją matėme scenoje, Edwardo
Bond „Moteryje“. Apie tai esu
kita proga rašęs. Nekantriai lauk-
siu „Karaliaus Lyro“.

P. S. Iki prisiruošiau šį rašinį
redakcijai išsiųsti, iš Stratfordo
atėjo du laiškai. Pirmame skel-
biama, kad „Karaliaus Lyro“ re-
peticijos prasidėjo rugsėjo 14 d.
O įkandin atsakubėjusiam antra-
jame ši trenkianti žinia: visų
vienuoliukų „Karaliaus Lyro“ spektaklių,
pradedant pirmuoju spalio 5 d.
ir baigiant paskutiniu lapkričio 4 d.,
bilietai išparduoti
nė repeticijoms neprasidėjus.
Drįstu pranašauti, kad veikalas
liks ištisam 1980-ųjų sezonui, jei

LKM Akademijos suvažiavimas

(Atkelta iš 2 psl.)

mūsų susiklausymo ir pasišven-
tino. Jei bus suvažiavime kas
vertingo, istorija bylos. Mes
akistomės atsisveivinę dvasia,
o per išleistus suvažiavimo dar-
bus suvažiavimas švies ir ki-
tiems. Iki pasimatymo XII
akad. suvažiavime 1982 m.

BAIGMINIS KONCERTAS

Jauki atgaiva po visų pose-
džių ir paskaitų buvo Lietuvių
styginio ansamblio, vadovauja-
mo muz. Fausto Strolis, kon-
certas.

Mūsų stygininkai jau gana
aklandžiai susigrojo. Malonus
pasigėrėjimas buvo klausytis
jų atliekamų net ir sunkesnių
muzikinių programų numerų.
Smulkai, violos, violončėlės, pa-
da, klusniai sekdami dirigento
mostus, darniai atliko Leclairio,
Haydno, Mozarto, Naujallio, A.
Jurgučio, Čiurlionio, Oginskio,
Budrevičiaus ir F. Strolis kom-
pozicijas. Programos finalą
buvo sugrota Lietuvos himnas,
publikai giedojimu pritariant.
Visas koncertas labai derinosi
su minėjimo rimtimi.

Tenka dar pridurti, kad Chi-
cagos Lietuvių styginis ansam-
blis yra brangus įnašas į šios lie-
tuvų kolonijos muzikinį gyven-
imą. Tegu jis dar nėra pasie-
kęs reikšimos viršūnės, bet
nuolat daro jaudiną pažangą.
Stygininkų koncertas lapkričio
mėnesį bus mieliai laukiamas.

Apskritai suvažiavimą reiki-
laikyti gražiai pasisekusiu. Bu-
vo suvažiavusių iš tolimųjų
miestų: Washingtono, Clevel-
ando, Detroito. Buvo iš Kan-
dos, Pietų Amerikos, Europos.
Paskaitos buvo aukšto lygio,
gerai lankomos, tik visur trū-
kė nelaukiant per visas dienas
išsilaikęs karštis, rodas, kaip
reikalingas Jaunimo centrui vė-
sinimas.

Gera atgaiva buvo kavinės
patalpos, kur jau veikla vykin-
mas ir kur M. Marcinkienė, V.
Orentienė, dr. O. Mironaitė,
J. Kerelienė, E. Trimakienė,
Z. Adomavičiūtė, B. Kožienė,
maloniai vaišino svečius. O selek-
madienio vakaro suvažiavime,
baigminis banketas Lietuvių
Tautiniuose namuose nuotalkin-
gai užsklendė visas studijines
dienas, kur meninę programą
atliko sol. Dana Stankaitytė,
muz. A. Vasaitis ir akt. Vitalis
Žukauskas.

Vakaronė su Povilu Gaučiu

Povilas Gaučys mūsų kultūri-
niame gyvenime yra vardas ir
pavardė, kurių negalima pamir-
šti. Tai rašytojas, nepriklausomo
Lietuvos diplomatas, dau-
gelio puikių veikalų vertėjas lie-
tuvų kalbon, daugelio jūrų ko-
misijų narys įvairiuose literatū-
ros konkursuose bei premijų
skyryme. Apie visa tai bus kal-
bama ir pats Povilas Gaučys
daug papasakos rugsėjo 28 die-
nos (penktadienį) Jaunimo cen-
tro kavinės kultūrinėje vakaro-
nėje 7 val. 30 min. vak. Pokalbį
su P. Gaučiu praves Algirdas
Titus Antanaitis. Iš P. Gaučio
vertimų skaitys: Guoda Anta-
naitytė, Juozas Kapočinskas ir
Vilgailė Kavaliūnaitė. Čikagie-
čiai kviečiami šioje Jaunimo
centro rengiamoje vakaronėje
gausiai dalyvauti.

tik Peter Ustinov sutiks kitą va-
sarą Lyra vaidinti. Spėju ir vilio-
si, kad kitą vasarą ir didelis būrys
mūsų tautiečių ten matys lietu-
višką Kordeliją...